Valiokunnan lausunto HaVL 9/2025 vp– E 30/2025 vp

Hallintovaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten muuttamisesta strategisiin haasteisiin vastaamiseksi (koheesiopolitiikan väliarviointi)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten muuttamisesta strategisiin haasteisiin vastaamiseksi (koheesiopolitiikan väliarviointi) (E 30/2025 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- neuvotteleva virkamies Petri Haapalainen, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Eliisa Hujala, työ- ja elinkeinoministeriö
- EU-erityisasiantuntija Sarita Friman, valtioneuvoston kanslia
- kehittämispäällikkö Annukka Mäkinen, Suomen Kuntaliitto

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komission puheenjohtaja Von der Leyen esitti kirjeessään 4.3.2025 puolustuksen rahoituksen vahvistamista koskevan ReArm Europe -suunnitelman, jonka tavoitteena on vauhdittaa Euroopan puolustusinvestointeja ja varmistaa entistä riippumattomampi puolustuskyky.

Tämä E-kirje kattaa ReArm Europe -suunnitelman sitä osaa, joka koskee nykyisten EU-välineiden hyödyntämistä puolustusinvestointeihin. Tältä osin komissio antoi 1.4.2025 tiedonannon sekä kolme säädösehdotusta, jossa ehdotetaan viiden EU-rahastoasetusten muuttamista. Ehdotuskokonaisuus on osa laajempaa kuluvan rahoituskehyskauden EU:n alue- ja rakennepolitiikan väliarviointia.

Komission tavoitteena on saattaa koheesiorahoituksen kansallisten ohjelmien väliarvioinnin ja varojen uudelleensuuntaamista koskevat neuvottelut päätökseen jäsenvaltioiden kanssa vuoden 2025 aikana, jotta uudistettuja ohjelmia voitaisiin alkaa toteuttaa vuonna 2026. Puolet vuosien 2026 ja 2027 rahoituksesta osoitetaan lopullisesti kansallisiin ohjelmiin vasta väliarviointipäätösten hyväksymisen jälkeen.

Valtioneuvoston kanta

EU:n puolustusteollisuusohjelmasta annetussa U-kirjelmässä (U 30/2024 vp) on muodostettu seuraavat kannat:

Valtioneuvosto tukee suorituskykyjen kehittämiselle ja puolustusteollisuuden investoinneille EU:n puitteissa luotavien kannustimien kehittämistä. Valtioneuvosto korostaa puolustustarvikkeiden markkinoiden kehityksessä erityisesti pk-yritysten pääsyn edistämistäpuolustusalan toimitusketjuihin sekä yritysten tasapuolisten toiminta- ja kilpailumahdollisuuksien varmistamista.

ReArm Europe -suunnitelmasta annetussa selvityksessä E 21/2025 vp on muodostettu seuraavat kannat:

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti komission esittämään ReArm Europe -suunnitelmaan eurooppalaisen puolustuksen vahvistamiseksi poikkeuksellisessa turvallisuustilanteessa.

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti komission ehdotuksiin joustavoittaa jäsenvaltiokohtaisten koheesiosaantojen kohdentamista puolustusinvestointeihin. Valtioneuvosto kiinnittää huomiota esitettyyn laajaan strategisten painopisteiden listaan. Valtioneuvostolle on keskeistä, että tutkimukseen ja innovaatioihin kohdistuva EU-rahoitus perustuu avoimeen kilpailuun ja korkeaan laatuun. Valtioneuvoston tavoitteena on, että kuluvaan kehyskauteen ehdotettujen uusien strategisten painopisteiden ensisijainen fokus olisi puolustuksessa, turvallisuudessa ja varautumisessa. Valtioneuvosto voi hyväksyä lähtökohdan, jossa korotettaisiin EU:n ennakkomaksuja jäsenvaltioille sekä EU-rahoitusosuutta niiden kohdentuessa edellä mainittuihin strategisiin painopisteisiin.

Näitä kantoja täydennetään seuraavasti:

Valtioneuvosto tukee komission ehdotusta suunnata koheesiovaroja kokonaisturvallisuuden lisäämiseen.

Valtioneuvosto näkee sotilaallisen liikkuvuuden hankkeiden, puolustusta palvelevan infrastruktuurin rakentamisen sekä puolustusteollisuuden monipuolisen kehittämisen vahvistavan alueiden kilpailukykyä ja lisäävän työllisyyttä.

Valtioneuvosto voi tukea komission ehdotusta ennakkomaksujen ja EU-rahoitusosuuksien poikkeuksellisesta korottamisesta tarvittavien puolustus- ja turvallisuusinvestointien nopeuttamiseksi. Valtioneuvosto kuitenkin katsoo, että ennakkomaksujen ja EU-rahoitusosuuksien korottamista muiden uusien toimien kohdalla tulisi vielä arvioida osana ehdotusten kokonaisuutta. Valtioneuvosto katsoo lisäksi, että komission ehdottamien korotettuihin ennakkomaksuihin ja EU-osa-

rahoitusosuuksiin oikeuttavien riittävän merkittävien ohjelmamuutosten rajana olevaa 15 prosentin osuutta ohjelman kokonaisrahoituksesta tulisi neuvottelujen kuluessa kyseisen prosenttiosuuden laskentaperusteiden osalta tarkentaa.

Valtioneuvosto katsoo, että koheesiopolitiikan tukikelpoisuussääntelyn muutokset olisi pidettävä komission ehdotuksen mukaisesti ajallisesti rajattuna.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, ettei väliarvioinnilla välittömästi tai välillisesti heikennetä oikeusvaltioehdollisuuden tehokasta soveltamista.

Valtioneuvosto suhtautuu erittäin varauksellisesti ehdotettuihin kohtuuhintaiseen asumiseen liittyvien uusien erityistavoitteiden lisäämiseen EAKR- ja JTF-rahastoihin. Hallitusohjelman mukaisesti valtioneuvosto vaalii unionin ja jäsenmaiden välistä selkeää toimivaltajakoa.

Euroopan globalisaatiorahaston osalta valtioneuvosto tukee ehdotusta suunnata laajoissa rakennemuutostilanteissa toimia jo etupainotteisesti irtisanomisuhan alaisena oleville työntekijöille osaamisen ja työllistymisedellytysten parantamiseksi. Valtioneuvosto katsoo, että Euroopan globalisaatiorahastosta myönnettävälle tuelle tulisi asettaa yrityskohtainen vuotuinen enimmäismäärä rahaston rajallisten määrärahojen johdosta. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että Euroopan globalisaatiorahaston toimeenpano on nopeaa, sujuvaa ja ennakoitavaa.

Valtioneuvosto pitää perusteltuna, että Eurooppa tavoittelee kasvua puhtaasta taloudesta ja katsoo, että koheesiopolitiikalla voidaan tukea tätä tavoitetta edistävän suotuisan toimintaympäristön kehittymistä vahvistamalla unionin kilpailukykyä kestävän jalostavan teollisuuden sekä bio- ja kiertotalouden ratkaisujen pohjalta.

Valtioneuvosto ottaa tarkemmin kantaa vuoden 2026 EU:n talousarvion maksumäärärahoihin osana EU:n talousarvion valmistelua.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Komissio on antanut 1.4.2025 tiedonannon ja kolme säädösehdotusta viiden EU-rahaston sääntelyn muuttamiseksi loppuohjelmakaudelle 2021—2027. Kaksi säädösehdotusta koskee EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmavarojen käyttöä jäsenvaltioiden jaetun hallinnon ohjelmissa, joita rahoitetaan Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) ja koheesiorahastosta, oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta (JTF) ja Euroopan sosiaalirahasto plussasta (ESR+).

Ehdotukset kytkeytyvät EU:n alue- ja rakennepolitiikan normaaliin väliarviointiin, jossa tarkistusten tulosten perusteella on mahdollisuus ohjelmien sisällöllisten painotusten tarkentamiseen. Tavoitteena on varmistaa ohjelmakauden 2021—2027 varojen nopeutettu ja tehokas käyttö jäsenvaltioissa ja toisaalta keskittää resursseja uusiin tai kasvaviin strategisiin EU-laajuisiin prioriteetteihin. Erityisenä tavoitteena on laajentaa jäsenvaltioiden mahdollisuuksia tukea puolustuksen valkoisessa kirjassa kuvattuja tarpeita vahvistaa turvallisuus- ja puolustusulottuvuutta läpileikkaavasti EU:n rahoitusohjelmissa, ja siten osaltaan tukea komission ReArm Europe -suunnitelmaa. ReArm Europe -kokonaisuudesta eduskunnalle on annettu erillinen E-selvitys (E 21/2025

vp). Komission mukaan koheesiopolitiikan panostusten avulla EU:lla on mahdollisuus vastata Ukrainan tukemisen kiireellisyyteen ja varmistaa samalla Euroopan pitkän aikavälin turvallisuus.

Komissio esittää, että Euroopan yleisiä puolustus- ja varautumisvalmiuksia tulisi voida vahvistaa tukemalla EAKR:stä tuotannollisia investointeja kaikilla EU:n alueilla ja kaiken kokoisissa yrityksissä. Komission erityistavoitteessa kehitettäisiin kriisinkestävää puolustus- tai kaksikäyttöinfrastruktuuria sotilaallisen liikkuvuuden edistämiseksi EU:ssa. Tukikelpoisia toimia laajennettaisiin siten, että myös yksikäyttötuotteiden kehittämistä ja valmistamista voitaisiin tukea koheesiovaroin. ESR plus -rahaston toimissa mahdollistettaisiin välttämättömät investoinnit osaavan työvoiman saatavuuteen puolustusteollisuudessa. Komissio esittää lisäksi kannustimia ohjelmamuutosten tekemiseksi, kuten korotettuja ennakkomaksuja ja uusien toimintalinjojen mukaisten toimien 100 prosentin EU:n rahoitusosuutta.

Hallintovaliokunta suhtautuu myönteisesti komission ehdotukseen joustavoittaa koheesiovarojen suuntaamista kokonaisturvallisuuden lisäämiseen. Valiokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että sotilaallisen liikkuvuuden hankkeet, puolustusta palvelevan infrastruktuurin rakentaminen sekä puolustusteollisuuden monipuolinen kehittäminen vahvistavat myös alueiden kilpailukykyä ja lisäävät työllisyyttä.

Suomen kansallinen EU:n rakennerahasto-ohjelma "Uudistuva ja osaava Suomi 2021—2027" tukee elinkeino-, energia-, ilmasto-, innovaatio-, koulutus- ja työllisyyspolitiikkaa sekä syrjäytymisen ja köyhyyden vastaista työtä. Hallintovaliokunta katsoo, että puolustus- ja turvallisuussektorin investointeja tulisi sen yhteydessä tarkastella aluelähtöisesti työllisyyttä ja yrittäjyyttä edistävästä näkökulmasta sekä alueellisen ja paikallisen kokonaisturvallisuuden sekä huoltovarmuuden näkökulmista.

Komissio viittaa erityistavoitteiden merkitykseen EU:n itäisten raja-alueiden kannalta, joille Venäjän hyökkäyssota on aiheuttanut kaksoishaasteen samanaikaisessa turvallisuuden parantamisessa ja talouden elvyttämisessä. Hallintovaliokunta toteaa, että Suomessa esimerkiksi sulkeutuneen itärajan seurannaisvaikutukset tuntuvat erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa, mutta merkittäviä vaikutuksia on syntynyt myös muilla Suomen alueilla. Muuttunut turvallisuuspoliittinen tilanne ja Venäjä-pakotteet vaikuttavat Suomen eri alueilla eri tavoin riippuen esimerkiksi siitä, millainen elinkeinorakenne alueella on. Huomiota tulee kiinnittää niin elinkeinojen, osaavan työvoiman, energiantuotannon, investointien kuin kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuudenkin vahvistamiseen. Valiokunta nostaa tässä yhteydessä esiin myös väestönsuojien kunnossapidon tarpeet.

Mahdollisten uusien tavoitteiden mukaisten ohjelmamuutosten myötä rahoitettujen toimien toteutusaikaa pidennettäisiin vuodella eli vuoteen 2030 asti. Valiokunta pitää tätä kannatettavana joustona ja katsoo sen lisäävän todennäköisyyttä hyödyntää koko ohjelman rahoitus täysimääräisesti. Samalla on tärkeä huolehtia siitä, että ohjelmamuutosten myötä tarvittavat tekniset ja tietojärjestelmään liittyvät muutokset tehdään ohjelman hallintoviranomaisen eli työvoima- ja elinkeinoministeriön toimesta mahdollisimman ripeästi ja sujuvasti.

Kirjelmän mukaan (s. 10—12) ehdotukset eivät lisäisi Suomen kuluvan ohjelmakauden koheesiosaantoa. Ehdotusten myötä voisi sen sijaan Suomessa toteutettavien ohjelmien kokonaisvolyy-

mi laskea, kun korotetut EU-rahoitusosuudet vähentäisivät vastaavasti kansallisen budjettirahoituksen tarvetta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan, jos Suomi ottaisi käyttöön komission tarjoaman 100 prosentin tuen uusille toimintalinjoille kohdennetuille toimille, se käytännössä pienentäisi Suomen rakennerahasto-ohjelman kokonaiskehystä. Valiokunnan mielestä ei pitäisi säästää EU:n rakennerahasto-ohjelmasta, joka edistää elinkeinojen ja työllisyyden kasvua sekä TKI- ja osaamisen kehittämistä ja sosiaalisen osallisuuden vahvistamista. Myöskään ei pidä laskea sen varaan, että kunta- tai muulla julkisella osarahoituksella kompensoitaisiin valtion vähenevä vastinrahaosuus.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Hallintovaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 27.5.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mauri Peltokangas ps
varapuheenjohtaja Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Juha Hänninen kok
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Saku Nikkanen sd
jäsen Hanna Räsänen kesk
jäsen Ben Zyskowicz kok
varajäsen Ville Merinen sd
varajäsen Jari Ronkainen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne

Eriävä mielipide 1

Perustelut

Keskusta kannattaa puolustuksen vahvistamista ja yhteisiä EU:n toimenpiteitä tämän tavoitteen edistämiseksi, kunkin jäsenmaan erilaiset lähtökohdat huomioon ottaen. Nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan saa lisätä maan sisäistä epätasa-arvoa.

Suomessa valmistellaan parasta aikaa esitystä komission esittämän uudistuspaketin toimeenpanosta. Esityksessä on ristiriita esitettyjen painotusten suhteesta itärajan maakuntien elinvoiman kehittämiseen. Valmistelun aikana on käynyt ilmi, että Suomi olisi painottamassa koheesiovarojen uudelleenkohdentamista merkittävällä tavalla sotilaalliseen liikkuvuuteen. Kohdennuksia tehtäisiin tietojemme mukaan niin, että sotilaallinen liikkuvuus tukisi joukkojen vastaanottokykyä muista NATO-maista.

Tuemme vahvasti panostuksia Suomen turvallisuusympäristöön. Kannatamme myös sitä, että sotilaallista liikkuvuutta edistetään ja että siihen pyritään saamaan rahoitusta myös eri EU:n ja NATO:n rahastoista.

Emme kuitenkaan voi hyväksyä, että aluelähtöiseen aluekehittämiseen jo myönnettyjä varoja ryhdytään käyttämään sellaisen infrastruktuurin rakentamiseen, jonka rahoittaminen ei perinteisesti ole ollut, eikä voi olla, aluetason vastuulla. Mikäli koheesiovaroja päätetään kohdentaa sotilaalliseen liikkuvuuteen, varojen kohdentuminen jo päätetyn maakuntakohtaisen allokaation mukaisesti ei saa vaarantua. Tämä olisi näkemyksemme mukaan Suomen EU-liittymissopimuksen vastaista.

Valtioneuvosto on muun muassa E-kirjelmässään eduskunnalle 25.4.2025 linjannut tukevansa komission ehdotusta suunnata koheesiovaroja kokonaisturvallisuuden lisäämiseen. Pidämme itärajan maakuntien kokonaisturvallisuuden kehittämisen näkökulmasta erityisen ristiriitaisena tietoja hankkeiden kohdentumisesta, joita valmistelun aikana on avattu. Kokonaisturvallisuuden lisäämistä oltaisiin käytännössä tekemässä niin, että itärajan maakunnilta vietäisiin merkittävä osa aluekehittämisen varoista ja kohdennettaisiin ne läntiseen Suomeen. Tätä emme voi periaatteellisesti hyväksyä.

Pidämme tärkeänä, että komission ehdotukseen uudelleenkohdennuksista itärajalle on tartuttava huomioiden edunvalvontatavoitteet tulevalla ohjelmakaudella, mutta ohjelman avaaminen tulee tehdä itärajan alueiden kokonaisturvallisuus (sis. sosioekonomiset haasteet) huomioiden.

Edellytämme että tällaiseen ratkaisuun päädyttäessä, Itä- ja Pohjois-Suomen liittymissopimuksessa turvatun erityisrahoituksen mahdolliset siirrot alueelta pois tulee ehdottomasti kompensoida täysimääräisesti.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 27.05.2025

Hanna Räsänen kesk
Petri Honkonen kesk

Eriävä mielipide 2

Perustelut

Komissio ehdottaa kohtuuhintaista asumista lisäävien koheesiopolitiikan toimien vahvistamista. Tavoitteena on kaksinkertaistaa koheesiopolitiikan EU:n investoinnit kohtuuhintaisiin asuntoihin jäsenvaltioissa. Tässä tarkoituksessa komissio ehdottaa uusien erityistavoitteiden lisäämistä Euroopan kehitysrahastosta ja oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta tuettujen ohjelmien toimenpidevalikoimaan.

Suomen kannassa suhtaudutaan ehdotettuun asumisen tukemiseen erittäin varauksellisesti ja kannetaan huolta sen yhteensopivuudesta toissijaisuusperiaatteeseen.

Itse ehdotuksesta on kuitenkin vaikea löytää huolelle perustetta. Asumisen tukeminen ei ole uusi elementti koheesiorahoituksessa. Nyt ehdotetut muutokset asumisen tukemiseen olisivat jäsenvaltioille vapaaehtoisia, joten niin päätettäessä Suomen ei siis tarvitsisi huomioida niitä ohjelmissaan. Kansallisen päätösvallan näkökulmasta ehdotus ei siis toisi muutosta. Voi jopa ajatella, että vaihtoehtojen lisääminen koheesiorahojen kansalliseen hyödyntämiseen pikemminkin vahvistaisi paikallista päätösvaltaa.

Myöskään Suomen maksutaakka ei muuttuisi, sillä esitys ei sisällä muutoksia jäsenvaltioille osoitettuihin koheesiopolitiikan määrärahoihin.

Ainoa hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisissa kuultu perustelu varaukselliselle kannalle liittyy Suomen mahdollisuuksiin vaikuttaa muiden valtioiden varainkäyttöön: tiukemmat ehdot voisivat ohjata unionin kokonaislinjaa enemmän kokonaisturvallisuuden kysymyksiin. Tämä perustelu on tietenkin ristiriidassa edellä mainitun subsidiariteettiperiaatteen toteutumista koskevan huolen kanssa - on vaikea samassa asiassa vaalia suurempaa kansallista päätösvaltaa itselle mutta rajoitetumpaa muille.

Esitys asumisen tuesta tarjoaisi hieman lisää välineitä sosiaalisten ongelmien hallintaan niille jäsenvaltioille, jotka siihen haluavat tarttua. Sillä ei kuitenkaan lisättäisi jäsenvaltioiden taloudellisia velvoitteita, rajoitettaisi niiden kansallista päätösvaltaa tai laajennettaisi temaattisesti koheesiorahojen käyttöalaa. Käsillä olevan esityksen valossa perustetta "erityiseen varauksellisuuteen" ei näin ole.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto HaVL 9/2025 vp
Eriävä mielipide 2

Helsingissä 27.05.2025

Anna Kontula vas
Tiina Elo vihr